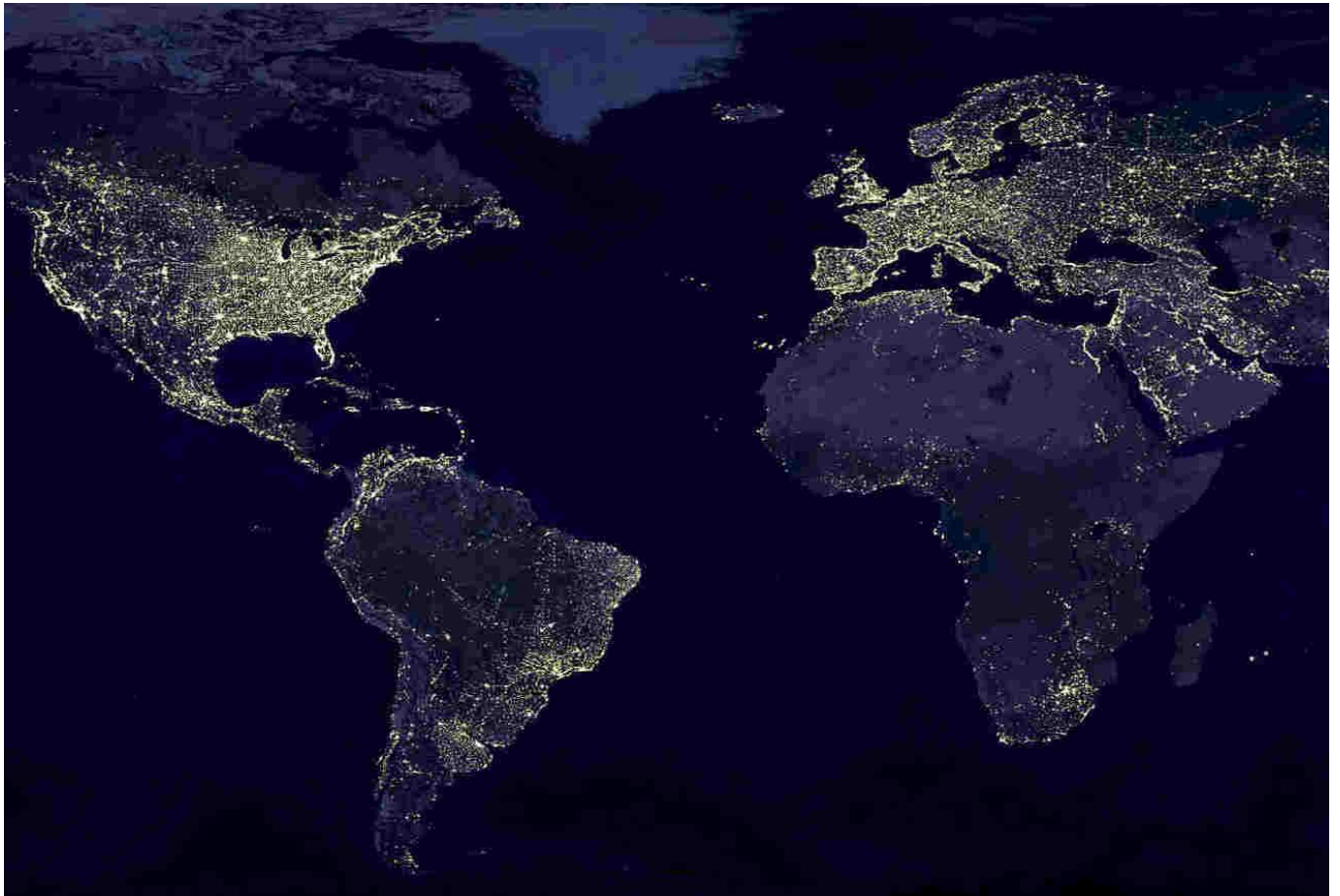

Hvordan ble vestlig sivilisasjon så fremmedgjort fra ikke menneskelig natur?

Og hvordan kan enkeltindividet gjenforenes.

**Semesteroppgave Ecophilosophy høst 2010
av Randy Gunnar Lange.**

Forord.

Denne oppgaven er skrevet som semesteroppgave i faget 2612 Ecophilosophy, Term paper ved Høgskolen i Telemark, avdeling for kultur og humanistiske fag. Oppgaven har hvert en selvstudie. Per Ingvar Haukeland har hvert veileder i faget.

Jeg vil rette en takk til Per Ingvar Haukeland for god veiledning i forbindelse med oppgaveskrivingen.

Randy Gunnar Lange _____

Innhold

Forord	s 2
Innholdsfortegnelse.....	s 3
Sammendrag.....	s 4
Innledning.....	s5
Min Utvikling.....	s 7
-Trackerschool.....	s11
Ett blikk på hva David Abram og andre legger til grunn for Den vestlige sivilisasjons fremmedgjøring.....	s13
-Spiritualitet.....	s13
-Det vestlige utdanningssystem/Empiri.....	s14
-“Primitive” kulturer.....	s18
Konklusjon.....	s22
Litteraturliste.....	s23

Sammendrag

Jeg har i denne oppgaven først beskrevet utfordringene vi står ovenfor med tanke på jordens helse i 2010. Utfordringene er mange og store forandringer må skje på svært kort tid skal vi hindre en økologisk kollaps grunnet økt temperatur og utarming av jordens økosystemer. Jeg har forsøkt å komme til bunns i hvordan den vestlige sivilisasjon generelt sett har blitt så fremmedgjort ovenfor ikke menneskelig natur. For meg er det åpenbart at jordens tilstand er en konsekvens av respektløs omgang med natur primært fra de vestlige industrialiserte land. Jeg har brukt meg selv som eksempel og representant fra et av de rikeste landene i verden der rikdommen er ervervet ved misbruk av ikkefornybare ressurser. Et misbruk som kan få fatale konsekvenser for fremtidige generasjoner. Mitt eget forhold til natur fra ung til i dag er beskrevet i ett forsøk på å illustrere hindringer enkeltindivider kan støte på i en søken etter et dypt forhold til natur i storsamfunnet. Jeg har også fortalt om egne livserfaringer i forbindelse med min søken etter et dypere forhold til natur. Videre har jeg funnet frem til og gjort rede for forskjellige filosofer, forfattere og vitenskaps folks syn på hvorfor mennesker i vestlige samfunn har et så distansert forhold til natur. Særlig har jeg sett på den Amerikanske forfatteren David Abram sitt syn på hvorfor mennesker i vesten er såpass fremmedgjorte ovenfor natur som de er. Jeg konkluderer til slutt med noen grep jeg tror kan tas for å re introdusere mennesker i vesten til dypt samkvem med natur. En gjenforening som kan hindre en global økologisk kollaps.

Innledning

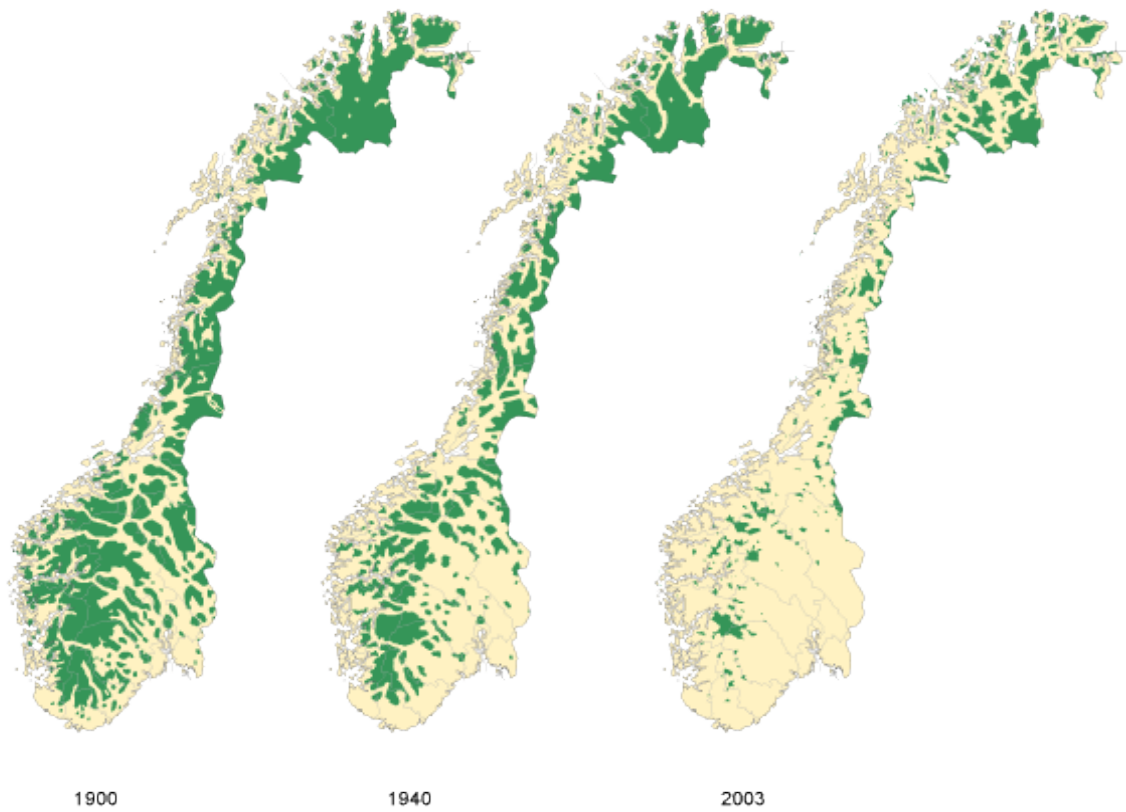
Hvordan kan det ha seg at det finnes så høye konsentrasjoner av giftstoffer i spekket til hval som lever langt til havs utenfor Grønland at det blir kategorisert som giftig avfall.? Hvorfor ser vi stadige bilder i media om krympende havis på polene? Hvordan kan det ha seg at vi nå på jorden mister arter i et tempo vi aldri tidligere har sett i menneskelig historie, I senere moderne tid er gjennomsnittstapet av arter oppe i 100 arter om dagen.(Broswimmer 2002). Er dette konsekvenser av at vi mennesker i vestlig kultur har mistet kontakten med natur i en så stor grad at vi ikke lenger er i stand til å se vårt eget livsgrunnlag gå til grunne? . I sin bok, *The revenge of Gaia* beskriver James Lovelock dystre fremtid for oss mennesker, der jorden ender opp som en glohet ørken kun beboelig for en håndfull bakterier (Lovelock 2006). I IPPC sin siste rapport kan vi også lese om dystre framtidsutsikter for planeten og enorme summer blir forsøkt forhandlet frem til klimatiltak av politikere på verdensbasis. Kun fattige forsøk på å sette et lite plaster på et gapende sår. Selv her oppe i nord er menneskenes misbruk av natur veldokumentert. Vi her i Norge som jo ser på oss selv som et naturelskende folk, Norge et land der folk blir født med ski på beina og med fjellvind i håret, hvordan kan det ha seg at selv her, i et av verdens rikeste land ikke tar oss råd til å ta vare på de siste gjenværende villmarker? Er det på grunn av at mesteparten av pengene Norge har tjent stammer fra forurensing satt i system av oljebransjen? Eller er vår kultur rett og slett tuftet på verdier fra en svunnen tid? I boken *Norsk Natur farvel?* Av Bredo Berntsen og Sigmund Hågvar kan vi lese om en klar trend, der norsk natur blir oppsplittet og tapt bit for bit etter hvert som velferdssamfunnet vokser.(Fig 1).

På den norske Rød lista som dokumenterer truede arter her til lands står det nå 4599 arter oppført. Arealendringer, forurensing, klimaendringer, høsting og fremmede arter representerer de fem store truslene for biologisk mangfold globalt. Her i Norge er arealendringer den klart viktigste påvirkningsfaktoren. (Norsk Rødliste 2010) (fig 2).

Jeg skal i denne oppgaven prøve å komme frem til årsakene til denne skremmende utviklingen, både her til lands og i verden for øvrig. Gjennom eksempler fra mitt eget liv, der jeg ser på meg selv som en representant fra den vestlige verden i en meget avgjørende tid. En tid da vi i løpet av de neste 50 år må foreta dramatiske forandringer ikke bare i samfunnsstruktur men også i tankesett. Gjennom eksempler fra mitt eget liv samt eksempler fra andres forfatteres tanker rundt denne fremmedgjøringen, Særlig skal jeg diskutere tankene til forfatteren David Abram. Der jeg har lest bøkene *Sansenes magi* og *Becoming Animal*.

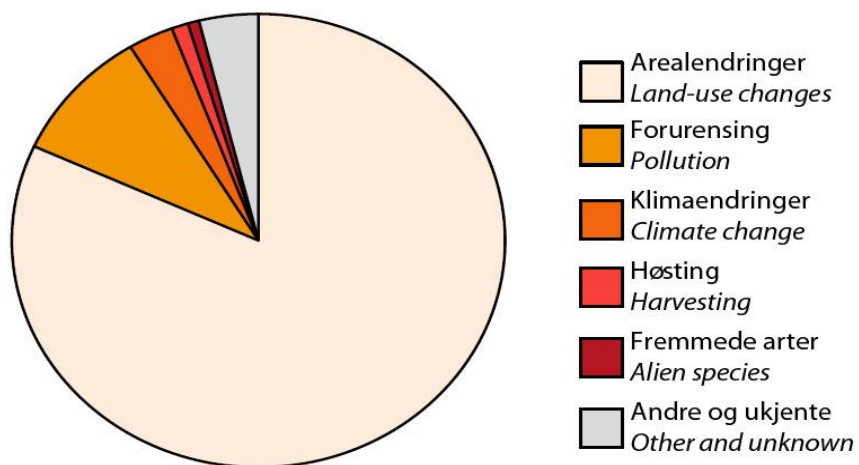
Villmarkspregede områder i Norge

Områder som ligger mer enn 5 kilometer fra tyngre tekniske inngrep

Kilde: Brun, M. NOU-1986 / Geodatasenteret AS 2004. Redaksjonell bearbeiding og grafisk produksjon: Geodatasenteret AS 2004

(Fig1)

(fig 2)

Min utvikling.

Noen av mine første klare minner omhandler lange stunder alene i hagen på Ulvøya i Oslo, der den minste maur eller blomst kunne føre til spenning og undring i en velsignet tidløshet. Jeg hadde familie i USA, så annenhver sommer ble tilbragt i Connecticut på østkysten hos mine besteforeldre på et landsted i skogen, og på Hardangervidda på hytta til min norske bestefar. Disse somrene i fantastisk natur skulle føre til at en naturlig kontakt ble etablert. En kontakt som skulle vare livet ut. En tidløshet og en følelse av å være ett med noe som er større enn en selv, En fødselsrett, en årvåkenhet og nysgjerrighet man kan spore i alle barn.

Det er denne kontakten jeg er redd blir frarøvet barn og unge i dagens samfunn, Regler, kotyme og det som ofte blir definert som “den harde virkeligheten” river barnesinnet ut av oss så alt for tidlig i samfunnet vi har skapt oss. Kun de med den mest intense interessen forsetter med dyp naturkontakt livet ut. Dette tror jeg er noe av grunnen til fremmedgjøringen vi som voksne mennesker føler ovenfor natur her i vesten per i dag, denne sprekken i klar kommunikasjon får også følger for omkringliggende økosystemer. Det er langt lettere å føle avsky når ens eget fiskevann fra barndommen blir fisketomt grunnet utslipp fra den lokale fabrikken eller når eventyrskogen du pleide å leke i som barn blir erstattet av et kjøpesenter, Der barndomsminnenes sansbare inntrykk fortsatt sitter som gode minner. Jeg var en av dem som hadde mange “Naturvenner”, venner som gjerne ble med å fridykke om natten for å spidde gjedder i mørke skogsvann, eller som ble med å fiske bekkørret i små elver som buktet seg imellom hvitmalt villabebyggelse. De fleste av disse vennene begynte med årene å gjøre andre ting i helgene, sakte men sikkert var det kun jeg som dro på overnattinger alene i skog og mark, eller jeg fant meg selv sittende alene i en kano på Oslofjorden ved soloppgang.

naturopplevelser ble nedprioritert av de andre, selv om de stadig snakket om savnet de følte til natur over en pils en sen kveld på cafe i oslo. Richard Louv har i sin bok Last child in the woods, saving our children from Nature Deficit Disorder satt fokus på en stadig økende problemstilling i vestlige land. I løpet av de siste 20 år har barn stadig tilbragt mindre tid i natur når de vokser opp. Mer og mer av tiden til barn og unge blir brukt på internett og foran videospill. I denne kritiske perioden i et menneskes liv der alle sanser er åpne og mottagelige for sanselige stimuli (Louv 2005). Hvordan skal det gå med de kommende generasjoner? Ser jeg på mitt eget liv er kontakt med natur i barn og ungdomstiden helt essensielle brikker i min personlighets puslespill. Jeg frykter for kommende generasjoner. Barn og unge må kjærlig reintroduceres til villmarken. Der de selv får muligheten til å lære av egen erfaring. Ikke få servert svar på spørsmål om natur direkte, men svar i nye spørsmåls form som fordrer egen

søken. Tom brown jr som jeg også skal komme tilbake til senere i denne oppgaven fikk som barn aldri et direkte svar på spørsmål han stilte bestefaren sin. Her følger noen eksempler: Tom og Grandfather vandret igjennom et skogsholt da Grandfather plutselig stopper opp, han snur seg til Tom og sier, Se opp. Tom kikker opp og ca 3 meter over hodet på dem sitter det en Hubro og sover, Hvordan i alle dager så du den uglen før du så opp? Spør Tom undrende. Hvorpå han får til svar: Go ask the mice!. De påfølgende ukene ligger tom på alle fire i busker og kratt og observerer mus i alle tenkelige situasjoner, igjennom denne prosessen lærer han ikke bare hvordan mus reagerer når det er rovfugl i nærheten men også hvordan mus reagerer på rev, coyote og andre dyr. Han lærer i tillegg enormt om hvordan dyr kommuniserer med hverandre og landskapet. Når Tom undret seg på hvordan Grandfather kunne holde seg varm om vinteren kom et kontant svar tilbake. Go ask the squirrels!. Denne måten å lære på, (som kalles coyote teaching) er klart å foretrekke satt oppimot slik vårt skolesystem fungerer. Her blir alle svar direkte servert og ikke integrert som livs erfaring for de unge sinn. Slik informasjon har en tendens til å kun ta bolig i korttids hukommelsen.

Hva er det med samfunnet som driver natur ut av mennesker etter hvert som de blir eldre? Og hvorfor er det slik at det er nettopp naturverdier de selv ønsker å videreformidle til sine egne barn? Jeg skal nå foreta et forsøk på å "Skrive meg selv" som Kristianiabohemen i sin tid gjorde, uten sammenligning for øvrig.

Som en del av den vestlige sivilisasjon er det kanhende klokt å se på min egen utvikling og holdning til natur for å forsøke å finne ut av fremmedgjøringens hovedgrunn. Hvis ikke jeg, som kommer fra et av de rikeste landene i verden, med et godt utviklet demokrati, og i et forholdsvis velfungerende velferdssamfunn, med trygg og naturrik oppvekst kan gjøre noen endringer, hvem kan da finne energien og tiden til å handle altruistisk på vegne av biosfæren? Hvordan kan menneskene som bor i vesten selv etablere og opprettholde en barnlig dyp naturkommunikasjon i storsamfunnets mas og jag?

I ungdomsårene ble delaktighet i sosiale nettverk og fasinasjon av det annet kjønn viktige drivkrefter for mine valg og oppførsel. Men naturkjærligheten lå der og murret som en vakker undertone i alt. Denne brunstige tenårsoppførsel er, skal vi tro Richard Dawkins, primært grunnet genenes kontroll over individet, der vi selv ender opp kun som gen styrte roboter, overlevelsesmaskiner, uten annen egenvilje enn å formere oss (Dawkins 2002). Dawkins bok , Det egoistiske genet, er for meg et godt eksempel på hva som kan skje når menneskene synker for dypt ned i empiriske data og tolker det som sannhet. Slike sannheter kan fort ende som fundamentet i en menneskeskapt konstruksjon av virkeligheten. En konstruksjon som

fungerer som en barriere for dyp penetrasjon av natur på et følelsesmessig plan. Også dette skal jeg komme tilbake til senere.

Jeg fikk med tenårene god hjelp fra lærere på skolen og foresatte forøvrig en stadig kraftigere følelse av at man måtte slutte å drømme. “La humlene summe, konsentrer deg om det som er viktig” husker jeg det sto på biblioteket på Oslo Handelsgymnasium. Jeg husker jeg smilte lurt, drakk min eplenektar og fortsatte å lese min tykke bok om sosialøkonomi, vel vitende om at det var humlene jeg kunne takke for den friske nektaren. Jeg har generelt sett fått en oppfatning av at det å “drømme seg bort” her i vesten sees på som noe lite produktivt. I andre kulturer er denne formen for hvile en viktig redskap for å motvirke stress og angst samt finne en balanse i livet. Med min iboende kjærlighet for natur begynte jeg å søke etter tenkere, poeter og filosofer som speilet mine følelser for naturen, jeg fant enkelte, men jeg så lite til deres tanker materialisert i Oslo by eller i samfunnet generelt.

Etter artium var jeg så heldig å få muligheten til å seile sammen med 3 kamerater i en 33 fors seilbåt rundt Atlanterhavet i ett år, Turen var horisont skapende, og jeg oppdaget raskt at Atlanterhavet som jeg hadde sett for meg som barn som en stor uberørt villmark var full av flytende søppel. Havnene vi lå i var påfallende like, det være seg på Trinidad, i Europa eller USA. Jeg så dype spor av den vestlige sivilisasjon i naturen overalt på min ferd, noe som igjen skulle sette dype spor i meg.

Jeg reiste også i tenårene flere ganger på Interrail, ofte alene, byene nedover i europa var ofte blasse i forhold til den klare naturen i Norge, og landskapene kultiverte.

Jeg og en god kamerat kjørte igjennom Australia i en jeep i 5 måneder, selv her ble jeg forferdet over byenes likhet med resten av den vestlige verden men satte allikevel stor pris på de store villmarksområdene. Jeg ble med andre ord ikke videre imponert av de menneskeskapte byer og kulturinstitusjoner jeg var i på mine reiser, og de skapte ikke et ønske i meg om å skape en karriere i denne firkantede verden, uavhengig av hvor stor den var. Etter dette fikk jeg allikevel ved en ren tilfeldighet samt god selvtillit en jobb som EDB konsulent for et stort Internett firma i Oslo, jeg jobbet meg opp og fikk mer og mer ansvar. Jeg hadde kjæreste og leilighet, jeg bodde sentralt i Oslo og livet var greit, men jeg hadde stadig en magesfølelse om at noe var galt, med mine minner fra barn og ungdomstiden om en klar kommunikasjon og kjærlighet til natur, jeg følte jeg gikk glipp av noe, det var en trygg tilværelse og det var fristende og ikke foreta seg noe, men jeg ble rastløs, Skiftet jobb ofte. Storbyens intense stimuli kombinert med stresset fikk meg til å føle meg urolig og ulykkelig. Jeg var boltet fast i en tredemølle jeg selv ikke hadde kontroll over, jeg levde et liv skapt av

andres forventninger, egne regninger og frykt for isolasjon. Mine kollegaer i arbeidslivet var ofte ulykkelige, klagende og mørke blå rent politisk. Jeg hadde havnet i en verden der bonuser, kaffepauser og sommerferier var hovedmotivasjoner for handling. Var dette den samme verdenen mine "naturkamerater" hadde gått seg vill i? Jeg leste med tungt sinn nye oppslag om tap av biodiversitet og rasing av stadig nye landområder i verden forøvrig.

Er det blitt slik at vi mennesker i vesten har skapt oss en egen sfære, en egen virkelighet. En verden så koblet fra natur at vi ikke lenger er avhengige av den på noen måte, vi er ikke lenger avhengige av kunnskaper om økosystemene for å overleve. Pierre Teilhard de Chardin beskriver i sin bok *Fenomenet menneske* allerede i 1964 en slik menneskapt sfære, Noosfæren kaller han den, en egen sfære skapt av kommunikasjon mennesker imellom, denne sfæren ligger som stratosfæren i et lag rundt planeten (Chardin, 1964). Alle basisbehov blir dekket. Og spirituelle behov blir oversett. Naturen er noe for mange vi kun nølende besøker i helgene, på korte visitter, som om vi besøker en senil bestefar vi ikke lenger har noe forhold til, eller meningsfull kommunikasjon med. Kun gode barndomsminner.

I sin bok *Ismael* skriver Daniel Quinn også om en menneskeskapt mytisk sfære der mennesker blir plassert på toppen av en slags hierarki, der alle dyr og vekster blir plassert under, som "laverestående" I boken kommer det frem at den vestlige kulturen er med på å underbygge denne oppfatningen, og at kirke og kapitalisme skal ha mye av skylden for dette.

"Once you learn to discern the voice of Mother Culture humming in the background, telling her story over and over again to the people of your culture, you'll never stop being conscious of it. Wherever you go for the rest of your life, you'll be tempted to say to the people around you, "how can you listen to this stuff and not recognize it for what it is?"(Quinn 1992).

I en alder av 26 fikk jeg nok, Jeg sa opp min jobb som den gang var i DNB og satt meg på et fly til Costa Rica. Der skulle jeg jobbe som frivillig for å opprette et naturreservat i Equador. Min tid som apatisk samfunnsborger var forbi. Jeg ble i Mellom Amerika i 5 måneder, etter dette dro jeg hjem og begynte å studere Plantevitenskap på UMB. Jeg hadde bestemt meg for at jeg skulle bruke all min energi til å forsøke å gjøre noe med jordens stadig synkende helse samtidig som jeg skulle gjenopprette den rene kommunikasjonen jeg hadde med natur som barn. Jeg kjente at i mitt studie på Ås ble naturens egentlige essens ikke studert. Kun biter av den, små deler så små at de ikke kunne erfares, kun tenkes, det var ikke dette jeg ville. Jeg tilbragte mye tid i skogene rundt universitetet i Ås. Min studiefokus ble flyttet fra

klasserommene til tid alene i natur, jeg bodde i en liten hytte uten strøm og innlagt vann, Jeg ønsket å oppleve nær kontakt med økosystemet, jeg reiste tilslutt tilbake til Costa Rica og jobbet med Permacultur, jeg følte dette var langt mer håndgripelig enn analyse av enzymer i planter for bruk i næringsmiddelindustrien. Etter dette begynte jeg å jobbe for Greenpeace som Gateverver og aksjonist både i inn og utland, jeg prøvde å formidle min fortvilelse for det kroniske tapet av natur. Da jeg hadde opparbeidet meg et spesielt forhold til Regnskog begynte jeg etter noen år å jobbe for Regnskogfondet i Oslo. Jeg gikk gatelangs i 2 år og snakket med mennesker, ansikt til ansikt om de siste gjenværende stammene av frivillig isolerte menneskene som fortsatt bor i en stadig krympende Amazonas, jeg ble konfrontert med en stor likegyldighet, en apati jeg så alt for godt kjente igjen fra min egen tid som EDB konsulent, jeg kjente at jeg jobbet motstrøms. Så prøvde jeg å jobbe mot næringslivet for Regnskogfondet, jeg ringte aktivt rundt til små og mellomstore bedrifter for å få støtte til prosjekter for å sikre de siste gjenværende skogsområdene. Også her møtte jeg stor motstand. Det ble skremmende tydelig for meg at de fleste mennesker blir fanget i en slags felle, Der lån og hverdagslige problemstillinger tar den lille energi de måtte ha til overs, en liten økning i bensinprisene kunne bli et stort tema for folk flest, og bagatellmessige problemer en kilde til stor frustrasjon. Jeg opprettholdt en styrke og fred i sinnet igjennom mine år som miljøforkjemper ved å tilbringe helger i natur. Jeg brukte teknikker fra barndommen samt fra mine “studier i skogen” i ås, der jeg lot naturen strømme inn i meg og lade batteriene med en fred og stille varen i øyeblikket, kun båret av sansemessige erfaringer og følelser. Med økt stress i hverdagen kjente jeg at jeg stadig trengte lengere tid i natur for å hente meg inn igjen. I Costa Rica hadde jeg møtt en Amerikaner som hadde gått på Tom Brown jr’s Trackerschool i USA. Der hadde han lært teknikker som gjorde han i stand til å bære med seg villmark inn i storsamfunnet. Jeg ble inspirert og leste meg opp på bøker av Tom Brown jr. jeg reiste til slutt ned til The Pine Barrens i New Jersey for å lære mer.

-Trackerschool

Her lærte jeg om hvordan vi mennesker, igjen kan leve i pakt med naturen uten å ta med oss noen effekter fra den “moderne verden”. Tom Brown jr s Trackerschool er et av de få stedene i verden man kan lære om hvordan man kan leve totalt som en del av økosystemet uten noe fra nyere tid, Slik kunnskap er en meget viktig inngangsport i en verden glemt av det moderne mennesket. Gjennom å leve så tett med natur gjenoppretter man raskt en hukommelse av at man er helt avhengig av naturen, da man selv er en del av den. I dagens vestlige verden er de klare koblingene til natur overtatt av bedrifter og mediainstitusjoner. Der mat kjøpes i

butikker og underholdning skapes av teknologiske nyvinninger som tv og internett. Tom Brown Jr ble fra han var 7 år oppfostret av en Apache elder kalt Stalking Wolf. De neste 10 årene tilbragte han med denne meget kunnskapsrike mannen i et stort skogs område i New Jersey kalt The Pine Barrens. Som 17 åring som en slags eksamen Vandret Tom brown ut i The pine Barrens og levede der alene i ett år, Alt han hadde med seg var en flint kniv, etter ett år skulle han tilbake til samfunnet, Det første som møtte han var en stor motorvei, et stort vogntog suste forbi i enorm fart og tutet brutalt, på grunn av dette møtet valgte Tom å forbli i 6 måneder til i villmarken. For de fleste av oss her i vesten høres dette ut som en grusom tid i askese, men for et menneske som ser på skogen som sitt hjem, der kunnskapsnivået er så høyt at livet faktisk er langt enklere i natur enn i den vestlige verden, alt er gratis, og alt er vakkert. De neste 30 årene etter Stalking Wolfs død, reiste Tom Brown alene rundt i hele USA og verden forøvrig, for å finslipe kunnskapene om overlevelse i forskjellige biotoper, før han tilslutt startet sin skole i 1974. Stalking Wolf hadde en visjon da han var 15 år om at han måtte reise alene over hele det amerikanske kontinentet for å lære så mye han kunne fra de gjenlevende stammene om praktiske ferdigheter så vel som spirituelle skikker og filosofier før disse gikk tapt grunnet den europeiske imperialisme. Han gikk hele det amerikanske kontinent på langs flere ganger fra helt fra tuppen av argentina til helt nord i Alaska, og ervervet seg kunnskap fra alle stammefolk han traff på sin vei. Han vandret det amerikanske kontinent i til sammen 60 år før han traff Tom. All denne kunnskapen er nedfelt i Trackerschool og læres nå videre til mennesker fra hele verden. For Stalking wolf var det helt avgjørende at disse kunnskapene ikke gikk tapt, noe som dessverre er tilfelle per i dag. I April 2009 reiste Tom Brown ned til det som er igjen av Lipan Apache klanen til Grandfather og lærte barna der en rekke glemte ferdigheter som fex hvordan lage ild ved friksjon, Ringen er sluttet.

Stalking Wolf fant en rød tråd i tankesettet til alle stammesamfunn han traff og bodde sammen med, en grunntanke i alle disse kulturene som går på at vi er alle ett, vi er alle i familie, alt i naturen fra fisk til sten til gress. Har en sjel, en sjel vi også er en del av, men som vi i den vestlige sivilisasjon har glemt at vi er en del av og ikke lenger tror på. Denne sjelen kaller han ånden som flyter gjennom alle ting. Jeg liker å kalle den den sansbare energien som flyter gjennom alle ting. Han forteller om verdener som er utenfor det rent fysiske, verdener en kan tre inn i, hvis man igjen lever som en del av økosystemet. Om den hvite manns forhold til disse verdenene sier Stalking Wolf: "Modern man cannot know the worlds, these universes, beyond his own ego. The logical mind will never allow man to expand beyond the ego or the flesh, for that is where the logical mind feels safe. Modern thought is the prison of the soul

and stands between man and his spiritual mind. The logical mind cannot know absolute faith, nor can it know pure thought, for the logic feeds upon logic and does not accept things that cannot be known and proven by the flesh. Thus man has created a prison for himself and for his spirit, because he lacks belief and purity of thought. Faith needs neither proof nor logic, yet man needs proof before he can have faith. Man then has created a cycle which cannot be broken, for where proof is needed, there can be no faith.”(Brown jr 2007).

Ett blikk på hva David Abram og andre legger til grunn for Den vestlige sivilisasjons fremmedgjøring.

-Spiritualitet

Jødisk og kristen tradisjon skal ha deler av skylden for at vi mennesker i vesten ikke får noe spirituelt drahjelp i når det kommer til å koble seg tilbake til den sansbare energien som flyter gjennom alle ting. All villmark skal i lys av forvaltertanken gjøres om til kulturlandskap (Ariansen 1982). I første mosebok kan vi lese: “vær fruktbare og bli mange, fyll jorden og legg den under dere! Dere skal råde over fiskene i havet og fuglene under himmelen og alle dyr som det kryr av på jorden”(Abram 2010). Thomas Aquinas hevdet på grunnlag av dette at “ it is not unlawful if man use animals for the good of man”(Armstrong, Botzler, 1993). Vi kan per i dag tydelig se resultatene av et slikt syn på naturen og konsekvensene av det. Det er med glede jeg kunne registrere at den norske kirke gikk ut mot oljeboring i Nord i 2009. Dette er på høy tid. Forvaltertankens detaljer har heldigvis endret seg noe i takt med økosystemers kollaps. Eller det kan hende kirken i dag har sett litt nærmere på andre klare beskjeder gitt av vår herre til mennesket i Bibelen, som for eksempel I Mark.10.25.” Det er lettere for en kamel å gå gjennom et nåløy enn for en rik å komme inn i Guds rike.” (Bibelen).

Jeg tror mye av nøkkelen til å kunne koble mennesker tilbake til natur går gjennom en eller annen form for spiritualitet, At naturen blir sett på og følt på som den gaven og det mysteriet den er. “Naturen er min katedral” sa en gang Henry David Thoreau, og jeg må si meg enig. “Herrens veier er uransakelige” blir det ofte sagt og skrevet. Gud bor i skogen pleier jeg å si.

Det finnes flere tolkninger av jesu lære, Tom Brown Jr peker på de klare parallellene til jesu faste i ørkenen i 40 dager med en rekke stammers Vision quest. Der målet er å gå ut i villmarken å faste for å få en visjon som skulle være en pekepinn på i hvilken retning en

skulle bevege seg videre i livet. Stalking Wolf peker på at mennesket består av kropp og sjel, en todeling av mennesket. Det åndelige aspektet er like viktig som det rent fysiske, mennesker i vesten trener den logiske delen av sinnet i så stor grad at den spirituelle siden blir svak og i mange tilfeller helt borte.

En rekke andre tenkere og filosofer har i senere tid også sett på Platons filosofi som en av grunnene til vestlig kulturs distanse til natur. Platons filosofiske distanse til verdens oppfattbare virkelighet i sin huleteori, der Platon hevder at det sansbare kun er avskygninger av evige og rene ideer i et rike uten sanser, høyt hevet over oss mennesker. (Abram 2005)

Også både de gamle hebreerne og grekerne kan sies å ha bidratt til mentale strukturer som legger til rette for distanse og utnyttelse for egen profitt av vår felles moder jord. Det de i tillegg hadde tilfelles var at de nedtegnet sine ord på papir, ved hjelp av Alfabetet. I de gamle jakt og sanke samfunnene på jorden ble spor på skogbunnen lest på samme måte som vi i dag leser en god bok. Tom Brown Jr sier at han vær morgen går ut i skogen or å lese avisen, for å se hva som har skjedd i løpet av natten. For han står dette skrevet svart på hvitt i skogbunnen. Sporene er som bokstaver som forteller levende historier om nattens hendelser. Disse ikke menneskelige sporene leder sinnet inn i en visuell empati med de levende og ikke levende skribenter, alt setter spor, vinden, solen regnet, alt kan settes sammen til et helhetlig bilde av hvordan øyeblikk bakover i tid kan ha fortonet seg, vel og merke med lang trening og erfaring. Å lese denne typen spor er noe helt annet enn å lese menneske skapte bokstaver, satt sammen av menneskets tanker og ideer på en hvit flate i en dimensjon. Dette skaper en egen sfære der leseren blir slynget inn i forfatterens sinn, på mange måter et menneskeskapt fengsel av en ideverden, en ideverden der fokus er flyttet fullstendig inn i en antropogen tankesfære, som en boble i naturen. Mennesker blir med tiden stadig mer antroposentriske i sin søken etter sannhet: "Jeg elsker å lære, og trær og åpne landskap kan ikke lære meg noe, men det kan menneskene i byen." Disse ordene blir uttalt av Sokrates den vise og legendariske stamfaren i vestlig filosofi, tidlig i Faidros (Abram 2005).

-Det vestlige utdanningssystem/Empiri.

På s 67 i boken *Becoming animal* forteller Abram om forvandlingen han føler han gjennomgår etter hvert som han blir servert vitenskapelige sannheter på skolen, om at for å komme til tingenes kjerne rent vitenskapelig må man ha en rekke redskaper som elektronmikroskop og fotospektrometere, den sansbare virkeligheten i natur han som barn var

så fasinert av, var ikke relevant for å komme til bunns i livets virkelige mysterier. Han slutter å være i natur og setter seg istedenfor inn og leser alt han kan om kvantefysikk i vitenskapelige artikler. Men han savner nærheten og mysteriene i naturen, han bestemmer seg så for å begynne å studere biologi. Dette faget føler han vil være den perfekte måten og utforske naturens mysterier på. Det tar imidlertid ikke mange månedene før han blir konfrontert med læren om at all informasjon i levende vesener både form, farge og oppførsel er programmert i genene. Dette nyervervede kunnskapen får Abram til å slutte å være like delaktig og oppmerksom i natur som han var som barn, han slutter å lytte til fuglesangen på samme måte da fuglene kun ytrer lyder som egentlig ikke betyr noe, fuglesangen er kun programmerte lyder. Hans sanser begynner å skrus av. Han legger ikke lenger merke til vinden på hans hud, luktene som omgir han i naturen, fargespillet i blomsterengene. Han lever nå mere i en tankemessig abstrakt verden. Denne tilstanden blir bare forsterket igjennom universitetsårene, han blir lært at kroppens sanser kun er vage og ikke til å stole på, de kan umulig fange opp sannhetene som ligger gjemt i cellekjerner og atomer. Til det er de for svake. All denne livserfaringen korresponderer skremmende godt med min egen erfaring. Etter mitt opphold i Regnskogen i sansbar forening med økosystemene var det brutalt å komme hjem til kalde store mur bygninger på Landbrukshøyskolen i Ås, for å snitte naturen opp i mindre og mindre bestanddeler, helt til de tilslutt ble helt borte fra min sansbare virkelighet. Noe som resulterte i at jeg hoppet av studiene og returnerte til Regnskogen.

Abram forteller videre at få av hans medstudenter eller lærere var synlig bekymret over omkringliggende økosystemenes sansbare problemer, og tapet av biodiversitet globalt. Dette kunne lett fikses mente de, ved hjelp av nanoteknologi og genspleising kunne arter bringes tilbake til liv eller mat produseres hvis det viste seg at dette ble nødvendig en gang i fremtiden. Det er først nå, som de miljømessige problemene globalt har vokst seg så store at de overskygger menneskenes tenkte sfære at vi merker at: “våre teknologiske utopier og drømmer om maskin styrt udødelighet kun mater vårt sinn men ikke vår kropp”(Abram 2005). Organisasjonen Fremtiden i våre hender peker på at følelsen av lykke i vesten ikke nødvendigvis øker proporsjonalt med materialistisk vekst. Vi nådde toppen på vår lykke kurve på 1960 tallet selv om velstanden her til lands har økt eksponentielt har ikke lykken fulgt etter (framtiden.no).

I min tid som student både her i Bø og i Ås har jeg ofte kommet i dialog med andre som studerer Naturvitenskapelige fag, Jeg har alltid hvert nysgjerrig på hva som motiverer

mennesker til å studere naturen. Spesielt mennesker fra utlandet som tar ett semester i Norge. Jeg pleier å spørre om hvor mange døgn de har tilbragt i natur alene i sitt liv, da dette for meg er helt essensielt for å skape ett dypt bånd til jorden, (“Det er lett å bli forelsket i en man har ligget med”). Svaret jeg får er ofte nedslående, av dusinvis av unge mennesker som bruker sine beste år på å studere natur er det kun en håndfull som har fortalt meg at de har overnattet i natur alene. For meg er dette forbløffende og skremmende. Dette er fremtidens ledere, De som i sin tur skal ta vare på naturen for fremtidige generasjoner. Mange uttrykker at dette er et sterkt ønske de har, men at de av forskjellige årsaker ikke har gjort dette. Jeg besøkte i sommer, The Institute of high mountain biology i Tatra fjellene i Slovakia i forbindelse med mine studier. Her er nasjonalparkene konstruert på en slik måte at det er strengt forbudt å gå utenom stier, lage bål, eller på noen som helst måte høste plante eller dyreliv, det er også strengt forbudt å overnatte. Jeg skjønner at slike drastiske regler må implementeres for å ta vare på de siste oaser av villmark i Europa, men jeg ser også at dette hindrer mennesker i å få et nært forhold til natur, Å gå i disse vakre katedraler er som å besøke ett museum. Der gamle skatter fra en svunnen tid kun kan observeres, ikke leves.

I sin bok *The world without us* foretar Alan Weisman et interessant tanke eksperiment. Ved å se for seg at alle mennesker ble fjernet fra jordens overflate ser han på hvordan naturen ville reagert, og hentet seg inn igjen når vi som art ikke lenger kunne utøve det kroniske presset vi gjør på jordens økosystemer. Det viser seg at det ikke ville ta mange år før store byer og menneskelige monumenter ville blitt hentet tilbake og reintegrert i naturen. New York City ville eksempelvis ha blitt ruinert og området ville igjen blitt frodig skog etter kun et par hundre år(Weisman 2007). Det er lett å la seg fascinere og fengsle av de fantastiske teknologiske bragdene den vestlige sivilisasjon har utviklet og bygget opp, men fortsatt viktig å huske på at vi egentlig kun er primater som kun for et kort øyeblikk i kosmisk historie er på visitt på denne vakre planeten. Jeg savner en ydmykhet i forhold til dette i samfunnet for øvrig. En pompøs selvsikkerhet preger menneskenes holdninger i forhold til miljøproblematikk der den nye guden vitenskapen og teknikken vil redde oss fra fremtidige farer rent økologisk, Slik tankegang er med på å konstruere en falsk form for sikkerhet og vil øke gapet mellom menneske og natur.

Det er imidlertid viktig å påpeke at det er ikke mennesket i seg selv som representerer en fare for jordens økosystemer, det har bodd mennesker på jorden i uminnelige tider uten å ødelegge den, i områder rundt de innfødte i amazonas sine landsbyer er biodiversiteten faktisk høyere

enn i omkringliggende områder, og veksten til plantene er bedre grunnet kompliserte gjødslings systemer med forskjellige tre asker. Det er den Teknokratisk-materialistiske måten å tenke på, slik den har vokst frem i vesten som utgjør en trussel mot jorden(Lindholm 1996). Jeg har også opplevd en langt rikere biodiversitet på Finca Ipe, En Biodynamisk bondegård grunnlagt på Permakulturens grunnpremisser jeg har jobbet på i Costa Rica, enn i omkringliggende bevarte regnskogsområder. Kapitaliseringen av landbruket bærer med seg store monokulturer med menneskeskapte planter, Denne overflod av mat og innbilt effektivitet skaper en myte i storsamfunnet om teknologiens genialitet. Dette fører igjen til en videre styrking av den Teknokratisk-materialistiske tankesett. Ett tankesett som har stor skyld i en natur fremmedgjøring i vestlige land.

På side 77 i *Becoming Animal* skriver Abram: Darwinismen har funnet den dype sannheten i toteismen, en sannhet som har hvert gjeldende i innfødte stammesamfunn verden over, en sannhet som for lenge siden i den vestlige kultur har blitt avfeid, sannheten om at vi er alle i samme familie. Vi er alle slektninger, Våre sanser er formet av millioner av generasjoner av levende vesener som har klart seg i kampen for tilværelsen. Det er slik innsikt kombinert med teknikker lært av Tom Brown jr, der jeg har evnen til å bære villmark inne i mitt hjerte med meg inn i alle tenkelige situasjoner og omstendigheter, som har fått meg til å igjen ta opp studiene, Våren 2011 har jeg en bachelor i Økologi her på Høyskolen i Telemark. Denne vitenskapen om hvordan de levende og ikke levende komponentene i natur påvirker hverandre og er gjensidig avhengig av hverandre har fortsatt i seg nok "magi" til at det fanger min interesse, selv om det til tider også her ubønhørlig bærer ned i de "Usynlige sfærer". Men med en mastergrad i denne fagretningen håper jeg at min stemme blir høy nok i den menneskelige verden til at beslutningstagere om vår felles fremtid vil lytte. "If you can't beat them, join them". Jeg har lært mye av møter med blekksprutene når jeg har fridykket. De har den samme fantastiske egenskapen som kameleonene, de kan gli inn i og bli en del av landskapet rundt seg og har mye å lære oss. Jeg vil i denne forbindelse sitere Stalking Wolf, Han sa følgende til Tom Brown jr, da Tom en kveld rundt bålet fortalte om hans ønske om å leve med sin familie i villmarken som en del av naturen og la samfunnet seile sin egen sjø, noe jeg har hvert fristet til mang en gang. "Grandfather spoke again, saying, Trying to live a spiritual life in modern society is the most difficult path one can walk. It is a path of pain, of isolation, and of shaken faith, but that is the only way that our Vision can become reality. Thus the true Quest in life is to live the philosophy of the Earth within the confines of man. There is no church or temple we need to seek peace, for ours are the temples of the

wilderness. There are no spiritual leaders, for our hearts and the Creator are our only leaders. Our numbers are scattered; few speak our language or understand the things that we live. Thus we walk this path alone, for each Vision, each Quest, is unique unto the individual. But we must walk within society or our Vision dies, for a man not living his Vision is living death." (Brown jr 1991). At Grandfather her legger vekt på viktigheten av at vi mennesker ikke må flykte fra utfordringene vi står ovenfor med tanke på å redde planeten, men bære med oss villmark og lære så mange som mulig om vår mor jorden før det er for sent, gir mot til å fortsette kampen for og re introdusere mennesker til natur. Hvert menneske som føler seg kallet, på sin måte.

I sin bok *Tales of a shamans apprentice* skriver Mark j. Plotkin om sitt opphold i Amazonas der han lærer om bruken av mat og medisin planter av stammenes sjamaner.: ”Vi må utvikle en holistisk, pro aktiv tilnærming til de miljømessige problemene vi står ovenfor, vi må forstå at tidligere oversette endog latterliggjorte verdens syn som Sjamanistiske tradisjoner kan hjelpe oss å finne svar på problemene vi står ovenfor. Gjør vi ikke dette vil våre barn arve en planet langt fattigere på biologisk og kulturell diversitet.” (Plotkin 1994).

I Sansenes magi skriver Abram om vestlige akademikers forskere og antropologers forhold til denne troen på disse samme “overnaturlige” verdener. Mye av grunnen til at disse verdener ikke blir tatt på alvor må tilskrives det moderne, siviliserte bildet av naturen som determinert og mekanistisk. Ut fra dette må det vi ser på som mystisk, magisk, og hevet over menneskelige sfærer tilhøre en annen, ikke fysisk sfære over naturen, den må være “overnaturlig”(Abram 2005).

-“Primitive” kulturer.

Som Sosialantropologen Wade Davis snakker om i sitt foredrag i Monterey California, står vi i fare for ikke bare å miste biosfæren med all dens diversitet, men også det han kaller etnosfæren, summen av alle kulturer som lever på jorden per i dag. Rundt 50 prosent av alle språk i verden har i de siste 60 år gått til grunne primært på grunn av dynamikk i makt forholdene på jorden. Fra 6000 til ca 3000 (ted.com). Et språk og en kultur er en fasett av menneskelig fantasi og løsninger på livsproblematikken i forskjellige deler av verden. Tapet av en kultur og et språk er like dramatisk som tapet av en art da diversitet må kunne sies å være et fundament for valg, samt en viktig kilde til lærdom her i livet. En ung gutt i Nord

Amerika eller Europa lærer at skogen bak huset har blitt plassert der av gud så vi skal kunne kutte den ned for å skape arbeidsplasser, men i en skog i Amazonas lærer en annen ung gutt at det er trærne som bærer verden og at hans forfedre snakker til han igjennom bladene i ettermiddagsbrisen. Trærne er derfor noe hellig som må tas vare på og respekteres, ikke kuttes ned. Konsekvensene for økosystemene på jorden får i disse to tolkninger av verden igjennom kulturelle forskjeller svært stor betydning. Dessverre er det slik at den vestlige kulturen har grodd seg meget stor og kraftig på andre kulturer og naturs levninger, og er i ferd med å skygge ut andre kulturer fullstendig, noe som er med på å gjøre biosfæren til en trist monokultur og den menneskelige kultur til en ensrettet ideologi.

I boken Ecopsychology står det om konfliktene mellom den gamle sjamanistiske psykologien eller steinalder psykologien som den også blir kalt, og den nye psykologien fra etter den industrielle revolusjon (Gomes et.al 1995). I tidligere tider var naturen levende og en aktiv del av menneskenes liv, noe den judeo kristne doktrine og vitenskapelig empiri langt på vei har snittet i stykker per i dag. I det moderne samfunn blir det sett på som galskap å sette seg ned å lytte til landskapet og naturen og derigjennom bedre kunne lytte til ens egen indre ønsker drømmer og motiver for handling. Da naturen langt på vei blir definert som "død og dum". En rekke psykologer mener nettopp dette bruddet med den ikke menneskelige naturen rundt oss har ført til det moderne menneskets angst. Dette er særlig tydelig i storbyer, evolusjonært sett er vi tilpasset helt andre forhold enn det vi finner i store byer. Angst og stress med påfølgende hjerte kar sykdommer samt apati blir ofte en konsekvens av dette. Dette mener jeg kan ha en forsterkende effekt på fremmedgjøringen ovenfor natur. Mennesket i store byer er ofte stressede, har tynnslitte nerver og tar seg sjeldent tid til å besøke villmark. I de tilfellene de gjør det blir de skremt og overveldet av det fremmede elementet de er inne i. Tom Brown jr pleier å trekke paralleller mellom mennesker som er på camping med mennesker som skal dykke. De trenger begge like mye utstyr for å klare seg, samt at de ofte beveger seg svært klumsete ute av sitt rette element. Går man barbeint i natur vil man automatisk senke farten og la sansene ta over, Jeg vil her sitere et gammelt indiansk ordtak jeg plukket med meg på Tom Brown Jr, Tracker school i USA høsten 2007. : Jo lenger menneskene fjerner føttene fra jorden, jo mindre vil menneskene kjenne jorden, det vi ikke kjenner frykter vi, å det vi frykter ødelegger vi. At vi her i vesten har koblet oss så til de grader fra natur rent fysisk gjennom å leve i isolerte hus, med strøm og innlagt vann, helt uten avhengighet av å høste fra naturen, der alle primærbehov blir dekket av samfunnet skaper et vakuum i vår holdning til natur. Men det er artig å se at det fortsatt finnes en fascinasjon for det

“ville” i Vestlig media. Jeg har stor glede av å se på programmer på flere av de nye tv kanalene som vier hele sin sendetid til dyredokumentarer og andre Naturprogrammer. Særlig komisk synes jeg det er med de såkalte “Overlevelses eksperter” Som bear Grylls og Survivor man. Jeg synes Theodore Roszak illustrerer dette godt:

“Gaia is sick. In her fevered state, she dreams- through the minds of her most sensitive human children – of the simple folk who once lived lightly on her ample body, taking little, giving back in pious reciprocity, admiring and fearing her magnificence. Images of noble savagery haunt the modern western world, a healthy sign of self-doubt” (Roszak 1993).

David Abram ser i sin bok *Becoming animal* på forskjeller mellom rent orale og mer “primitive” (Som jo egentlig betyr “nærmere det opprinnelige”) kulturer og det vestlige storsamfunnet, Hovedforskjellene går på at kulturer uten skriftspråk ofte er svært nært knyttet til landskapet rundt dem, Uten den menneskeskapte skrift sfæren vi har her i vesten blir landet rundt dem animert. Alt lever, Det finnes ingen død, bare endring av væren, fra en form til den neste. Mysterier er langt mer levende i disse kulturene, og eventyr og fortellinger fortalt rundt et bål blir ilagt stor verdi og tyngde, (Abram 2010) Her i vesten blir vi kronisk utsatt for en form for overstimulering av sansene, noe som fører til at det blir helt nødvendig å skru dem ned, og i noen tilfeller helt av. Alt kan i tillegg snakke, trær, sten og vind. I disse kulturene er alle, menneskene inkludert med i en evig historie fortalt av landskapet. Her i vesten har vi et helt annet syn på levende og det vi kaller ikke levende komponenter i naturen. Det har slått meg at Underholdnings bransjen, med sine filmer og dataspill som omsetter for milliarder i året på verdensbasis, med stadig mer imponerende og “naturtro” effekter egentlig kun kapitaliserer på det menneskelige savn etter en tid da verden var magisk og livet et mysterium. At alle disse teknologiske filtre nå fungerer som en buffer og en selvforsterkende mur mot ren naturopplevelse synes jeg er svært trist.

Cristopher Stone skrev en artikkel der han pekte på urettferdigheten av at nature selv ikke har et språk å forsvare seg med når beslutninger skulle tas om dens egen fremtid. Han gikk til og med til sak i rettssystemet på vegne av trær som skulle kuttes ned. “it is not inevitable nor is it wise that natural objects should have no rights to seek redress in their own behalf. It is no answer to say that streams and forests cannot have standing because streams and forests cannot speak. Corporations cannot speak either, nor can states, estates, infants, incompetents, municipalities or universities. Lawyers speak for them (Stone 1974). Slike problemstillinger ville neppe ha funnet sted hadde det vestlige

samfunn hatt ett annet og nærere forhold til natur. I denne sammenheng vil jeg få sitere Chief Edward Moody som godt illustrerer problemstillingen ved at vi mennesker som art har skapt en egen sfære der kun representanter fra Homo sapiens er beslutningstagere med tanke på planetens fremtid, der andre arter verken har et alfabet eller en oral kultur å beskytte seg med.

"We must protect the forests for our children, grandchildren and children yet to be born. We must protect the forests for those who can't speak for themselves such as the birds, animals, fish and trees." Qwatsinas (Hereditary Chief Edward Moody), Nuxalk Nation

Jeg vil avslutte med et dikt som gir meg håp om at stadig flere representanter fra den vestlige sivilisasjon har i seg et ønske om begynne å gå inn i natur og ikke bare ut i den, At stadig flere skal søke etter en gratis fred som er å finne mellom fjellene, at i hvert menneske ligger det et søkende barn som vil ut å leke, oppleve, lære, føle og tre inn i ett varmt felleskap med alt annet som lever. Rett under nesen på dem.

Det er den Draumen

*Det er den draumen
Det er den draumen me ber på
at noko vidunderlig skal skje,
at det må skje -
at tidi skal opna seg,
at hjarta skal opna seg,
at dører skal opna seg,
at kjeldor skal springa -
at draumen skal opna seg,
at me ei morgonstund skal glida inn
på ein våg me ikkje har visst um.*

- Olav H. Hauge -

Konklusjon

Vi lever i en turbulent tid, der klimaendringer og tap av biomangfold truer menneskenes eksistens her på jorden. Mye av grunnen til at vi er endt opp i dette uføret kan tilskrives en manglende kontakt med natur på individ nivå hos menneskene i den vestlige verden. Selv når målsetningene for den vestlige verden til dels er nådd, stor velstand og forholdsvis lite arbeidsledighet, er vi som mennesker ikke lykkeligere proposjonalt med denne veksten. Gamle tankesett og filosofier former grunnpilarene og tilrettelegger for utnyttning av natur til menneskenes beste, uten tanke på økosystemenes velbefinnende. Kirken, som har tatt monopol på menneskenes åndelighet i de vestlige samfunnene støtter den kroniske misbruken av natur grunnet tolkninger av bibelen som støtter et kapitalistisk verdenssyn. Disse faktorene kombinert har over tid generert et samfunn som har skapt sin egen sfære, svært koblet fra jordens økosystemer. Denne sfæren trenger tidlig inn i unge mennesker og skaper en kløft i deres kommunikasjon med natur. En løsning på dette problemet, om enn litt brutal, er at enkeltindivider fra den vestlige kultur tidvis går inn i natur med så lite som mulig med seg, alene, og igjen lever som en del av økosystemet der gjensidig avhengighet blir soleklar. En slik myk “sjokk trening” kan riste apatiske sinn ut av en teknokratisk drømmetilstand og igjen vekke sovende sanser, som når vekket vil finne sin egen vei hjem til en naturlig årvåken sanselig væren, og bæreren av sansene vil raskt kvie seg for og tre inn i en overstimulert by tilværelse uten å sette spørsmålstegn rundt de drivende krefter bak stadig vekst på bekostning av resten av alt som lever. Gjennom trygg oppmuntring av barns naturlige nysgjerrighet ovenfor natur kan voksne koble seg på en reise tilbake til seg selv. Der verden igjen blir et magisk sted. Inne i naturen.

Litteraturliste

Abram, David. 2010. Becoming animal. Pantheon books.

Abram, David. 1996. Sansenes magi. Flux forlag.

Ariansen, P. 1992. Miljø Filosofi en innføring. Universitetsforlaget AS.

Armstrong, Susan. J/Botzler, Richard G 1993. Environmental Ethics Divergence and Convergence. McGraw-Hill, Inc

Brosimmer, F.J. 2002. Ecocide, a short history of the mass extinction of species. Pluto Press.

Brown jr. T. 1992. The journey. Tracker Publishing.

Brown jr. T. 1991. The quest. Berkley books.

Chardin, P.T. 1964. Fenomenet menneske. Gyldendal forlag, Oslo

Dawkins, R. 2002. Det egoistiske genet. Humanistisk forlag.

Gomes, Mary E/Kanner. Allen D. 1995. Ecopsychology, restoring the earth and healing the mind. Sierra club books, San Francisco.

Lindholm, Markus. 1996. Jordens ansikt, dialoger med en skapende natur. Vidarforlaget.

Lovelock, James. 2006. The revenge of Gaia. Penguin Books

Louve, Richard. 2005. Last child in the woods, saving our children from Nature Deficit Disorder. Algonquin books of chapel hill.

Norsk Rødliste 2010. Direktoratet for Naturforvaltning.

Plotkin, M.J. 1993. Tales of a Shamans Apprentice. Penguin Books.

Quinn, Daniel. 1995. Ismael. Bantam books.

Roszak, Theodore. 1993. The voice of the earth. Bantam Press.

Stone, Cristopher. 1974. Should trees have standing. William Kaufmann inc.

Weisman, Alan. 2007. The world without us. Thomas Dunne books.

<http://www.framtiden.no/>

http://www.ted.com/talks/lang/eng/wade_davis_on_endangered_cultures.html

Foto: Forside, NASA. Forord, Randy Gunnar Lange. Sammendrag: fra filmen Baraka.

